

**AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ YANINDA
ELMİN İNKİŞAFI FONDU**

**Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Elmin İnkişafı Fondunun
elmi-tədqiqat proqramlarının, layihələrinin və digər elmi tədbirlərin
maliyyələşdirilməsi məqsədi ilə qrantların verilməsi üzrə
2011-ci ilin 1-ci müsabiqəsinin (EİF-2011-1(3)) qalibi olmuş
layihənin yerinə yetirilməsi üzrə aralıq (rüblük olaraq 1-ci mərhələ)
ELMİ-TEKNİKİ HESABAT**

Layihənin nömrəsi: EİF-2011-1(3)-82/81/5

Layihənin adı: XI-XV əsr qədim rus yazı abidələrində qədim türk etnoeydəmləri

(Древнетюркские этноэидемы в древнерусских памятниках письменности XI-XV вв.)

Müqavilənin imzalanma tarixi: 27 sentyabr 2011-ci il

Layihə rəhbərinin soyadı, adı və atasının adı: Əsədov Zahir Vahid oğlu

Qrant layihəsinin yerinə yetirilmə müddəti: 18 (on səkkiz) ay

Layihənin icra müddəti (başlama və bitmə tarixi): 01 oktyabr 2011 – 01 aprel 2013-cü il

Qrantın məbləği: 10 000 (on min) AZN

Layihənin 2012-ci il üzrə məbləği: 2 920 (iki min doqquz yüz iyirmi) AZN (ondan: 1 681 AZN
elmi ezamiyyətə ayrılmış vəsait)

Layihənin II mərhələ üzrə (II rüb) məbləği: 2 920 (iki min doqquz yüz iyirmi) AZN (ondan: 1 681
AZN elmi ezamiyyətə ayrılmış vəsait)

Hesabatda aşağıdakı məsələlər işıqlandırılmalıdır:

1

Layihənin həyata keçirilməsi üzrə cari rübdə yerinə yetirilmiş işlər

Son rübdə layihə üzrə aşağıdakı işlər görülmüşdür:

- 1) Qədim rus mətnlərinin lingvososiokulturoloji təhlili aparılmış və aşkar edilmiş qədim türk etnoeydəmlərinin genetik tarixi, yaranma səbəbləri və qədim rus yazı ənənəsində funksionallaşmasının səbəb və xüsusiyyətləri akkulturasıya proseslərinin təsiri aspektində tədqiq edilmişdir. Bu baxımından:
 - a) Qədim rus yazı abidələrində (əsasən, "Ötən illərin povesti"ndə) qədim qıpçaqları qınaq obyektinə çevirmiş inest elementləri araşdırılmış, qədim türklərin ən qədim dövrlərdə belə güclü və müfəssəl dövlət quruculuğuna, eləcə də ailə-nigah hüquqi aparatına malik olmaları ön plana çəkilərək, qədim rus yazı mətnlərinin verdiyi informasiya əsaslı şəkildə təkzib edilmişdir;

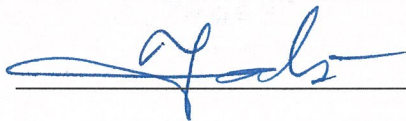
- b) Qədim rus mətnlərində, əsasən rus vilayətlərinin, eləcə də Moskva və Moskva ətrafı ərazilərin qədim hüquqi sənəd və aktlarında rast gəlinən “qız qaçirtma” (“умычка у воды”) adətinin genezisi istər qədim rus, istərsə də qədim türk yazı abidələrinə əsasən araşdırılmış, araşdırmaya həmin etnosların ən qədim mədəniyyət plastlarının da tədqiqi cəlb edilmiş, qədim slavyan xalqlarının toy nəğmələri və folklorunda ən qədim nigah formasının izləri təhlil edilmiş və nəticə etibarilə bu adətin ta qədimdən məhz qədim türklərə məxsus olması qənaətinə gəlinmişdir;
- c) Aparılan araşdırmalar nəticəsində daha yeni bir mövzunun – qədim türklərin “izmailyanlar” kimi qədim ruslar tərəfindən adlandırılması məsələsi də araşdırılmış (ilkin mərhələdə) və bu şəcərənin 12 budaqdan olması ilə əlaqədar “12 türk tayfası ittifaqı” anlamının əlaqələri aspektində qədim türklərin miqrasiyası və etnogenezisi məsələlərinin – daha müfəssəl tədqiqi meydana çıxmış və müəyyən nəticələr artıq əldə edilmişdir. Bu istiqamətdə işlər yenə də davam etdirilir, çünki qədim yazı abidələrinin bu faktları nə dərəcədə əks etdirilməsinin təhlili və qeydə alınması prosesi gedir;
- d) Yuxarıda qeyd olunan məqamla yanaşı gələcəkdə qədim rus yazı abidələrində əks olunan Nuhun gəmisini hekayəsi, onun lövbər saldığı ərazi haqqında məlumatlar, qədim Naxçıvanın qədim rus yazı abidələrində Nuhcahan təqdim olunması kimi dil faktlarının müfəssəl tədqiqi də aparılacaqdır. İlk olaraq layihə mövzusu çərçivəsində bu tədqiqatın da təhlil konturları artıq cızılmışdır;
- e) Ümumi şəkildə deyə bilərik ki, qədim rus mətnlərinin və eləcə də qədim türk daş yazısı mədəniyyətinin araşdırılması və öyrənilməsi, onlarda donmuş qədim türk etnoeydemlərinin aşkar edilməsi davam etdirilmiş və, demək olar ki, qrant layihəsi mövzusunun işlənməsi bitmişdir;
- f) Qrant layihəsi daxilində faktiki yazı materiallarında çox nadir hallarda qeydə alınması ilə izah olunan dindən öncəki qədim rus və qədim türk linqvokulturoloji kodlarının parallel şəkildə araşdırılması və tədqiqində yaranmış müəyyən çətinliklər bu mövzu ətrafında geniş və müfəssəl təhlillərin aparılmasına istədiyimiz imkanı verməmişdir.
- 2) Layihəyə dair ən önəmli məqamlar məqalə qismində çapa göndərilmişdir (bax siyahıya);
- 3) Elmi ədəbiyyatın öyrənilməsi və təhlili davam etdirilmiş, mövzuyla bağlı ən mühüm məqamlar, tədqiqatçıların yeni əsərləri və müasir elmi təmayüllər tədqiqat zamanı daim diqqətimizdə olmuşdur.

	planda nəzərdə tutulmuş işlərin yerinə yetirilmə dərəcəsi (cari rüb üçün, faizlə qiymətləndirməli)	Planda nəzərdə tutulmuş işlərin yerinə yetirilməsini qənaətbəxş hesab etmək olar. Belə ki, son rüb üçün nəzərdə tutulmuş işlərin 70 % yerinə yetirilməsini söyləmək olar.
3	Hesabat dövründə alınmış elmi nəticələr, onların yenilik dərəcəsi	<p>Son rübdə görülən işlər belə bir nəticəyə gəlməyə imkan verdi ki, müxtəlif janr və tiplərdən olan qədim rus əlyazmalarının etnoeydem nəzəriyyəsi aspektindən araşdırılması və qədim mətnlərə lakunologiya elminin son nailiyyətlərinin tətbiqi (əsasən də, qədim mətnin etnomədəniyyətin substitutu kimi götürülməsi və onun ümumi qavrama və başa düşmə etnopsixoloji nəzəriyyəsi baxımından tədqiqi) qədim mətnlərin tədqiqi elmi paradigmasında yeni yanaşmadır. Bunu əlaqə qurduğumuz digər əcnəbi tədqiqatçılar da xüsusilə vurğulamışlar.</p> <p>Digər tərəfdən isə, hər bir xalqın tarixən formalaşan etnomədəniyyətinin mədəni proseslərin (akkulturasiya, mədəni adaptasiya, mədəni relyativizm, multikulturalizm və s. kimi sosial-mədəni proseslərin təzahür fonunda) cərəyan etdiyi ən qədim dövrdə bərpası və araşdırılması müasir filoloji elmin ən aktual və perspektivli istiqamətlərindəndir.</p>
4	Layihənin yerinə yetirilməsi zamanı istifadə olunan üsul və yanaşmalar	Son rübdə də tədqiqat zamanı əsasən bir-başa müşahidə və təhlil, eləcə də faktiki materialın toplanması və müqayisəli-tarixi təhlil metodlarından istifadə edilmişdir.
5	Layihə üzrə elmi nəşrlər (məqalələr, monoqrafiyalar, icmallar, konfrans materialları, tezislər) (dərc olunmuş, çapa qəbul olunmuş və çapa göndərilmişləri ayrılıqda qeyd etməklə) <i>(surətlərini əlavə etməli!)</i>	<p>Son rübdə layihə üzrə aşağıdakı elmi əsərlər hazırlanmışdır. Onlardan:</p> <p>a) Çapda olan kitablar:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. "Qədim rus yazı abidələrində qədim türk etnoeydemləri" // "Elm və sənət məclisi" elmi seminarının materialları. Xəzər Universiteti. Bakı, 12 aprel 2012-ci il. <i>(kitab, seminar materialı)</i> <p>b) Nəşr olunan məqalələr:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. О положении женщины в древнетюркском обществе // Тюркологические исследования. Казань. № 4, 2012. s. 108-120. 2. О формульной организации древнерусского текста // European Applied Science. ORT Publishing. Stuttgart, Germany. № 6, 2012. S. 335-337. 3. И поехал Сухан ко дубраве зеленой... // A young scientist in the modern science world: new aspects of the scientific search. 2012. "L & L" Publishing. FL. USA 4. Диалог литератур: богатырь Сухан и Гараджа чобан // IRS (Международный журнал). № 1 (61), 2013. Moskva. S. 30-35. 5. Дан ему поухати зелья, именемь евшанть... //

		<p>Апробация (ежемесячный научно-практический журнал). РФ, Москва, 2013, № 1. S. 53-57.</p> <p>6. Hatun Taçlı, Umay Gibi Anam Benim (Eski Türk Toplumunda Kadın) // IRS-Miras. № 1(5), 2013. Türkiye. S. 50-59.</p> <p>c) Çapda olan məqalələr:</p> <p>1. Древние тюрки сквозь века: к генезису древнетюркских обычаев и нравов (на материале древнерусских памятников письменности XI-XV веков) // Международная научная конференция «Сравнительное литературоведение и культура» на тему «Историография в литературах и культурах: между литературой, историей и мифом». Азербайджанская ассоциация сравнительного литературоведения. Баку, 20-21.12.2013.</p>
6	İxtira və patentlər, səmərələşdirici təkliflər	—
7	Layihə üzrə ezamiyyətlər	—
8	Layihə üzrə elmi ekspedisiyalarda iştirak	—
9	Layihə üzrə digər tədbirlərdə iştirak	—
10	Layihə mövzusu üzrə elmi məruzələr (seminarlar, konfranslar, dəyirmi masalar və s. çıxışlar)	<p>Almaniyanın Saarbrücken şəhərində (Germany, Saarbrücken) yerləşən Lambert Academic Publishing Nəşriyyat evi ilə qrant layihəsinin də rus və alman dillərində nəşr edilməsi haqqında razılıq əldə edilmişdir.</p> <p>Qrant layihəsi çərçivəsində aparılmış tədqiqatlar gələcəkdə kitab şəklinə salınaraq, həmin Nəşriyyat evinə nəşr edilməsi üçün göndəriləcəkdir.</p>
11	Layihə üzrə əldə olunmuş cihaz, avadanlıq və qurğular, mal və materiallar	—
12	Yerli həmkarlarla əlaqələr	Yerli həmkarlarla mütəmadi elektron poçt və bir-başa ünsiyyət əlaqələri saxlanılır, layihə mövzusu ilə bağlı tövsiyələr alınır.
13	Xarici həmkarlarla əlaqələr	Layihə mövzusu ilə bağlı xarici həmkarlarla elektron poçt vasitəsilə əlaqələrimiz davam etdirilir və mütəmadi məsləhətlər alınır.
14	Layihə mövzusu üzrə kadr hazırlığı	Qeyd edək ki, layihə mövzusu mənim Bakı Slavyan Universitetinin filologiya elmləri doktoru üzrə dissertanturasında

		<p>elmlər doktoru dissertasiyası mövzumun (“Выражение бинарной оппозиции «свой» / «чужой» в языковой картине мира Древней Руси” (на материале памятников письменности Древней Руси XI-XV веков) “Qədim rus dünyasının dil mənzərəsində “doğma” / “yad” binar qarşılaşdırmasının ifadəsi” (XI-XV əsr qədim rus yazı abidələrinin materialları əsasında)) əsas hissəsini təşkil edəcəkdir.</p> <p>Bu haqda dissertasiyanın plan-prospekti artıq müzakirə edilmiş və təsdiq olunmuşdur. Dissertasiya işinin I Fəslini (nəzəri hissə) və II Fəslini (tamamilə) Qrant layihəsi mövzusu təşkil edəcəkdir.</p>
15	Sərgilərdə iştirak	—
16	Təcrübəartırmada iştirak və təcrübə mübadiləsi	—
17	Layihə mövzusu ilə bağlı elmi-kütləvi nəşrlər, kütləvi informasiya vasitələrində çıxışlar, yeni yaradılmış internet səhifələri və s.	<p>www.academia.edu Beynəlxalq İnternet Elmi cəmiyyətinin üzvü kimi Cəmiyyət daxilində internet vasitəsilə layihə üzrə apardığım elmi araşdırmaların əsas müddəaları məruzə şəklində saytın profil səhifəsində yerləşdirilərək, başqa ölkələrdən olan alimlərin diqqətinə çatdırılması işi də davam etdirilmişdir.</p>
18	Qrant layihəsi üzrə aparılan işlərin ilk təcrübəsi ilə bağlı ortaya çıxan problemlər, təkliflər	—

Layihə rəhbərinin imzası və tarix

QEYD: bütün hallarda uyğun olan bəndlər doldurulmalıdır.

01.04.2013